

Plenum

Onsdag 5.3.2025 kl. 14.00—19.17

5. Underrättelsetillsynsombudsmannens berättelse för år 2023

Berättelse B 14/2024 rd

Utskottets betänkande UndUB 2/2024 rd

Enda behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 5 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Till grund för behandlingen ligger underrättelsetillsynsutskottets betänkande UndUB 2/2024 rd. Nu ska riksdagen besluta om ett ställningstagande med anledning av berättelsen.

Debatten och behandlingen av ärendet avbröts i plenum fredagen 28.2.2025. — Ledamot Kari är frånvarande. — Ledamot Antikainen, varsågod.

Debatt

15.39 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nykyinen globaali tilanne on nostanut turvallisuus- ja tiedustelupalvelut entistä suurempaan rooliin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tiedustelutiedon yhä kasvava merkitys on tunnistettu myös valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Valtiojohdon on tärkeää tietää, mitä vastapuoli suunnittelee, ja ymmärtää turvallisuusympäristön kehitys. Tiedustelupalvelut ovatkin kansallisvaltioille korvaamattomia työkaluja.

Selvää on, että erityisesti Venäjä on muuttanut merkittävällä tavalla meidän koko turvallisuusympäristöä. Kehitystä ei valitettavasti parempaan ole näköpiirissä. Venäjä on aggressiivinen, laajentumishaluinen valtio, joka on valmis käyttämään kaikkia keinoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Venäjän imperialistisen luonteen korostuminen, tosiasioihin perustumattomat historiatulkinnat ja jo vuosikymmeniä jatkunut kansakunnan manipulointi uskomaan Venäjän historiallinen missio edellyttävät Suomessa osaavaa ja vahvaa tiedustelua, joka pystyy antamaan ensivaroituksen mahdollisista maahamme kohdistuvista toiminna, olipa kyse myös terrorismista tai sitten tästä Venäjän aiheuttamasta uhasta. Voidaankin sanoa, että tiedustelu on kansallisvaltion henkivakuutus.

Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtäviin kuuluu siviili- ja sotilastiedustelun laillisuusvalvonta. Tiedusteluvalvontavaliokunta on saanut tiedusteluvalvontavaltuutetulta myös tätä vuosikertomusta täydentävän kirjallisen selvityksen. Julkisen vuosikertomuksen salassa pidettävä täydennys on ollut valiokunnalle hyödyllinen. Valiokunta nosti esille, kuinka tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnolla tulee olla riittävät resurssit. Toiminnolla pitää olla tiedusteluviranomaisista riippumaton oikeudellinen ja tekninen asiantuntemus tiedustelutoiminnan valvomiseksi.

Mietinnössään valiokunta kehottaa valtioneuvostoa seuraamaan ja arvioimaan tiedusteluvalvontaan osoitettujen resurssien riittävyyttä nykyisiin ja nähtävissä oleviin tuleviin tarpeisiin sekä tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin toiminnan resurssien pitämiseksi val-

Punkt i protokollet PR 17/2025 rd

vontatoiminnan tehokkuuden ja kattavuuden turvaamisen vaatimalla tasolla. Huomautan tämän lisäksi, että samaan aikaan on myös ensiarvoisen tärkeää, että Suomi huolehtii myös siviili- ja sotilastiedustelun resursseista.

Puheeni alussa kuvasin lyhyesti tiedustelua kansallisvaltion henkivakuutukseksi. Se on näin, ja varsinkin näin aikoina henkivakuutuksen on oltava sen edellyttämällä tasolla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.43 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Kuvitelkaapa tilannetta, että tällä hetkellä Suomi joutuisi toimimaan ilman tiedustelulainsäädäntöä, koski se sitten sotilas- tai siviiliviranomaisia. Kun Venäjä, naapurimaamme, on osoittanut aggressiivisuutta oikeastaan kaikkia naapurimaita vastaan, Ukrainaa ja Georgiaa kohtaan ihan avoimella sodalla, häiritsemällä kyberhyökkäyksillä, tiedustelutoiminnalla Suomea ja Baltian maita, on siksi hyvä, että meillä on aikanaan löytynyt se poliittinen yhteisymmärrys, että on kyetty maahan saamaan kunnollinen tiedustelulainsäädäntö ja sitä pystytään nyt käyttämään.

Mutta oikeastaan vielä tärkeämpää on se, että meillä on kunnollinen laillisuusvalvoja, hänellä on riittävät resurssit sen työn tekemiseen, jotta kansalaisilla voi olla vahva luottamus siihen, että meidän sotilas- ja siviilitiedusteluviranomaiset hoitavat työnsä nimenomaan lakien mukaisesti. On ymmärrettävää, että tiedusteluun liittyy monella ihmisellä epäluuloja siitä, miten käy kansalaisen yksityisyyden, tutkitaanko mahdollisesti sähköposti- tai puheluliikennettä, riittääkö joku tietty sana, joka laukaisee selvityksen, joten on siinä mielessä hyvä, että meillä on tiedusteluvalvontavaltuutettu, joka hoitaa nimenomaisesti sitä laillisuusvalvontaa tässä tilanteessa. Kuten tämä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuskin osoittaa, meillä kyllä tämä valvonta ja sen resurssit on varsin hyvin järjestetty ja hänellä on riittävä kyky toimia, selvittää asioita ja vastata niihin kansalaisten mahdollisesti esittämiin huoliin siitä, mitenkä sitä tiedustelutietoa on kerätty, käytetty ja sitten lopulta hyödynnetty kansallisen turvallisuuden vahvistamisessa.

Tietysti on hyvä, että tulevaisuudessa kiinnitetään entistä enemmän huomiota siihen, että resurssit tulevat myös tulevaisuudessa riittämään, ja myös siihen, että meidän tiedustelupalveluillamme, ennen kaikkea ehkä suojelupoliisilla, on riittävät resurssit työnsä hoitamiseksi, sillä tällä hetkellä keskustelu kansallisen turvallisuuden vahvistamisesta nimenomaan tiedustelukeinoin on ehkä ensiarvoisen tärkeää, kun luodaan sitä pidäkettä Venäjän vaikuttamistoimille ja sitä kautta sitten vahvistetaan maamme kansallista turvallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.46 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Tiedustelu on tosiaan kansalliselle turvallisuudelle todella tärkeää, ja sen merkitys yhä vain korostuu. Niin suojelupoliisin kuin sotilastiedustelun merkitys on kasvanut esimerkiksi kansainvälistymisen ja Venäjän toiminnan takia.

Tässähän meillä tosiaan on käsiteltävänä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 23, ja kyseessä on järjestyksessään viides valtuutetun vuosikertomus. Valtuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelumenetelmien ja tiedustelutiedon käytön sekä muun tiedustelutoiminnan laillisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa. Valtuutettu myös seuraa ja arvioi toimialallaan lainsäädännön toimivuutta ja edistää oi-

Punkt i protokollet PR 17/2025 rd

keusturvan toteutumista ja tekee tarpeelliseksi katsomiaan kehittämisehdotuksia. Lisäksi valtuutettu valvoo suojelupoliisin muuta toimintaa.

Valiokunta toteaa, että tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminto teki kertomusvuonna tiedusteluviranomaisiin 171 sellaista valvontakäyntiä, jotka liittyivät tiedustelumenetelmien käyttöä koskeneisiin lupavaatimuksiin ja päätöksiin sekä tiedustelun suojaamista koskeneisiin päätöksiin, kun taas vuonna 2019 näitä valvontakäyntejä oli 50, vuonna 2020 172 ja esimerkiksi vuonna 22 niitä oli 154. Lisäksi tiedusteluviranomaisiin tehtiin yleisempiä perehdytyskäyntejä sekä valvontakäyntejä tiedustelumenetelmien käytöstä laadittujen pöytäkirjojen tarkastamiseksi. Näiden käyntien yhteydessä on tarkastettu kaikki suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tekemät päätökset tiedustelumenetelmien käytöstä ja tiedustelun suojaamisesta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että valtuutetun toiminnon resurssien riittävyys on arvioitava valvonnan kohteena olevan toiminnan määrän kasvaessa. Erityistä huomiota valiokunnan mukaan on kiinnitettävä siihen, että Suomen asema Naton jäsenenä lisää Suomen tiedusteluviranomaisten yhteistyötä Naton ja sen jäsenmaiden viranomaisten kanssa. Valiokunta kehottaa valtioneuvostoa seuraamaan ja arvioimaan tiedusteluvalvontaan osoitettujen resurssien riittävyys. On tärkeää, että pidämme sekä tiedustelun että sen laillisuusvalvonnan mahdollisimman hyvässä kunnossa ja ajanmukaisena.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.49 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti, ja siihen vastaaminen edellyttää tiedustelutoiminnan ajantasaista ja tehokasta valvontaa. Tiedusteluvalvontavaliokunnan mietinnössä on nostettu esiin, kuinka tiedusteluvalvontavaltuutetun työ on keskeisessä roolissa varmistamassa, että tiedustelu tapahtuu lainmukaisesti ja perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnön mukaan on olennaista, että Suomen tiedustelutoiminta kykenee tehokkaasti havaitsemaan ja estämään kansallista turvallisuutta uhkaavat toimet. Erityisesti Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset ja muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne ovat lisänneet tiedustelun merkitystä. Tiedustelumenetelmien käyttö on kohdistettava vain vakaviin uhkiin, ja valvonnan on oltava jatkuvaa ja huolellista. Tiedustelumenetelmien tehokas käyttö edellyttää, että niiden valvonta on riittävän tiivistä ja läpinäkyvää ilman, että se vaarantaa operatiivista tehokkuutta.

Arvoisa herra puhemies! Tiedusteluvalvontavaliokunta on myös painottanut laillisuusvalvonnan merkitystä. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvonta on ollut intensiivistä, ja sen vaikutus näkyy myös siinä, että Suomi pystyy vastaamaan nykypäivän turvallisuusuhkiin oikeudenmukaisesti ja tehokkaasti. On tärkeää, että parlamentaarinen valvonta pysyy vahvana ja lainsäätäjät seuraavat jatkuvasti tiedustelutoiminnan kehitystä. Tiedustelu on turvallisuutemme kannalta kriittinen elementti, ja sen tulee jatkossakin olla vahvasti laillisuusvalvonnan alaisuudessa. Kansallinen turvallisuus ensin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.51 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaksi asiaa lyhyesti:

Toinen on se, että meillä on tiedustelulainsäädäntö, pitkän valmistelun ja erinomaisen yhteistyön puitteissa tehty laki, joka mahdollistaa sen, että Suomen viranomaisilla on ne

Punkt i protokollet PR 17/2025 rd

työvälineet, joita he joka hetki tarvitsevat Suomen turvallisuutta vaalivassa hyvässä tiedustelussa. Se työ on tuottanut hedelmää ja on meille yksi halpa henkivakuutus siitä, että Suomeen tulevat uhkat ovat hallinnassa.

Toinen taso saavutettiin liittymällä Naton jäseneksi. Nyt meillä on tämän sotilaallisen puolen kaikki tiedustelutieto käytettävissämme Suomen armeijalla sekä Suomen poliittisella johdolla tarvittavia päätöksiä valmisteltaessa.

Elikkä nämä puitteet ovat kunnossa, ja meillä on hyvä maanpuolustustahto, joka on ekstrapia vielä tähän asiaan. Näillä lähtökohdilla pystymme omat hommamme hoitamaan ja pitämään Suomen alueen koskemattomana ja ennen kaikkea ihmisten elämän turvallisena Suomessa. Se on selvä asia, että uhkakuvat tuolla Suomen rajojen ulkopuolella ovat todella vakavat. Venäjä, itänaapuri, on käyttäytynyt viime vuosina kovin aggressiivisesti, ja voi sanoa, että myös toinen suurvalta on herättänyt meissä huolta. Toivon mukaan sekin rauhoittuu ja saadaan tämä Ukrainan sota loppumaan ja normaali rauha palaamaan taas Eurooppaan.

Joka tapauksessa Suomen asiat tiedustelun kannalta ovat kunnossa, ja eduskunnan on tehtävä omat osuutensa niin, että pidämme Suomen kunnossa, koska kunnossa oleva maan talous on se lähtökohta, mistä kaikki ponnistetaan sitten eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

15.52 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kuten on täällä tuotu jo aiemmin esille, uhkakuvat ovat erittäin vakavia: kansainvälinen terrorismi, Venäjä, Iran, Kiina ynnä muita. Sen lisäksi, että siviili- ja sotilastiedustelun resursseista täytyy pitää kiinni ja niitä täytyy yhä nostaa, samaan aikaan on myös huomattava, että tiettyjä lakimuutoksia on tehtävä esimerkiksi heidän toimivaltuuksiinsa, ja sanottava on, että hallitus on tekemässä koko ajan tätä työtä. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av berättelse B 14/2024 rd. Ärendet slutbehandlat.